

Påskan er over og hverdagen har begynt. Det eneste som minner om høytiden er litt brunfarge i ansiktet hos enkelte og påskepynt som ennå ikke er ryddet bort. De som har hatt fri i påskeferien og koblet av fra hverdagens mas og kjas, har forhåpentligvis kommet tilbake med nye krefter. Slik har påskan gjort godt for mange den tiden den varte, og nå er påskan over, tenker nok noen, men er den det?

I kirken lever vi fortsatt i påsketiden. Ennå i seks søndager etter påske feirer vi oppstandelsen, ja sant og si er det Jesu oppstandelse vi feirer hver søndag gjennom hele kirkeåret. I dagens prekmentekst vil vi møte disiplene gjennom to etterfølgende søndager.

Prekmentekst: Joh 20,19-31

Det var om kvelden samme dag, den første dag i uken. Av frykt for jødene hadde disiplene stengt dørene der de var samlet. Da kom Jesus; han stod midt iblant dem og sa: "Fred være med dere." Og da han hadde sagt det, viste han dem sine hender og sin side. Disiplene ble glade da de så Herren. Igjen sa han til dem: "Fred være med dere. Likesom Faderen har sendt meg, sender jeg dere." Så åndet han på dem og sa: "Ta imot Den Hellige Ånd. Dersom dere tilgir noen deres synder, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder dem for noen, da er de fastholdt."

Tomas, en av de tolv, han som ble kalt Tvillingen, var ikke sammen med de andre disiplene da Jesus kom. "Vi har sett Herren," sa de til ham. Men han sa: "Dersom jeg ikke får se naglemerket i hendene hans og får legge fingeren i det og stikke hånden i hans side, vil jeg ikke tro." Åtte dager senere var disiplene igjen samlet, og Tomas var sammen med dem. Da kom Jesus mens dørene var lukket; han stod midt iblant dem og sa: "Fred være med dere." Så sier han til Tomas: "Kom med fingeren din, og se mine hender, og kom med hånden og stikk den i min side. Vær ikke vantro, men troende!" "Min Herre og min Gud!" sa Tomas. Jesus sier til ham: "Fordi du har sett meg, tror du. Salige er de som ikke ser og likevel tror."

Jesus gjorde også mange andre tegn for disiplenes øyne, som det ikke er skrevet om i denne boken. Men disse er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.

Søndag er kirkedag

Jesus ble levende og stod opp og av graven på søndagen. Jesus møtte sine disipler på den samme søndagen. Den åttende dagen var søndagen etter, og igjen var de samlet. Siden har Jesu disipler fortsatt å samles hver søndag år ut og år inn for å møte den oppstandne Jesus Kristus. Søndagen er blitt vår helligdag. Først som et tillegg til sabbaten, jødernes helligdag, for siden å bli den ene ukentlige helligdagen for den kristne kirken. Det står om de første kristne: "Trofast holdt de seg til apostlenes lære og samfunnet, til brødsbrytelsen og bønnene." Apg 2,42. Oppsummert kalles dette de fire B-ene, på bakgrunn av at hvert av hovedordene i en eldre oversettelse begynner på B; bibel, brødfellesskap, brødsbrytelse og bønn. I alt dette møter Jesus sin menighet.

Trofast holdt de første kristne seg til dette. Den samme trofastheten møter vi i dag hos menigheter i Asia, Afrika og Amerika. Folk er seg bevisst at er det søndag, så er det også kirkedag. Når kirkeklokkene kaller inn til gudstjeneste vet Guds folk å finne sin plass i kirken for et møte med Jesus. Hvis noen spør kristne fra disse kontinentene hvorfor de går i kirken hver søndag, så vil de ganske sikkert svare omtrent som så at dette gjør de fordi de er kristne. Det er kort og godt slik troen arter seg. En kristen er en som går i kirken, jfr. formaningen i Hebreerbrevet: "La oss ikke holde oss borte når vår menighet samles, slik som noen pleier å gjøre." Hebr 10,25.

Tvil og vanтро

Apostelen Tomas fikk for all framtid et tillegg til sitt navn; tvileren Tomas. Ordet tvil står imidlertid ikke i bibelteksten vi leste. I Johannesevangeliet kalles Tomas tvillingen, ikke tvileren. Likevel har tradisjonen gitt han navnet tvileren. Derfor står det også "Tvileren Tomas" som overskrift over dette avsnittet i Johannesevangeliet.

Men var Tomas en tviler? Tvil er når noen stiller spørsmål med om det som fortelles er sant. – Er nå dette så sikkert, kan den som tviler si. Det fortelles at den gang apostelen Peter så Jesus gå på vannet, fikk Peter forsøke han også. Men Peter ble så opptatt av bølgene og begynte å synke. Da sa Jesus: "Så lite tro du har! Hvorfor tvilte du?" Matt 14,31. Vi ser at tvil kommer inn der troen blir liten og svak.

Tomas var ikke en som uten videre kastet seg ut på de sytti favners dyp. Nøktern som han var måtte han sjekke om det kunne være riktig at Jesus var oppstått. Han måtte ta på sårene og ha håndfaste bevis for at det virkelig var Jesus og ikke innbilling. Kanskje Tomas var en sunn realist. Det er nok ikke uten grunn han har blitt skytshelgen for arkitekter og byggmestere. Han måtte så å si med tommestokk måle opp og sjekke at alt stemte. Den katolske tradisjonen har da også gitt Tomas en vinkel som symbol.

I dag kan det være godt for tvilende kristne å lese om den skeptiske Tomas, som etter å ha granske nøye og stilt kritiske spørsmål konkluderte med den sterkeste bekjennelsen samtiden hadde hørt: "Min Herre og min Gud!" Utvetydig slår Tomas fast at Jesus er Gud, hvor på Jesus svarer: "Fordi du har sett meg, tror du." Tomas bekjennelse blir kvitert ut som tro av Jesus.

For mange kristne går tro og tvil hånd i hånd. Ikke alle sliter med tvil, noen gjør det mer enn andre. Men i denne bibelfortellingen står ikke tvil nevnt med et ord. Jesus advarer mot vanтро, og antakelig er det ikke tvil, men vanтро Jesus ser tendenser til hos Tomas. Tvil kommer når man har lite tro, men troen er der like fullt sammen med tvilen. Vanтро er beslektet, men likevel mer alvorlig som det motsatte av tro. Tro er å ta imot det Jesus gir. Vanтро er å stille seg på avstand. Felles for tvil og vanтро er de kritiske spørsmålene. Forskjellen er holdningen og forholdet til Jesus.

Jeg startet denne prekenen med å si noe om søndagen som kirkedag. Jeg vil også dele noen tanker om hvem kirken er til for. Kirken er for de troende, men jeg vil hevde at kirken er også for de tvilende. For uten tro – ingen tvil, derfor sier jeg det slik. Hver eneste søndag formiddag samles folk med tro og tvil på gudstjenester over hele verden der det finnes kirker. De som ikke kommer, derimot, det er de vantro.

Vantro er når man stiller seg på avstand. Man slutter å gå i kirken, man slutter å lese i Bibelen, det blir mindre tid til bønn. Har man i det hele tatt gått til nattverd, slutter man med det også. Man har ikke lenger en glød for Jesus og er ikke særlig opptatt av at andre skal vite om at en er kristen. Man slutter å prioritere de nevnte fire B-ene Jesus har gitt oss som møtesteder.

I vår kultur er troen knyttet til tanken og hodet. Slik var det ikke i det hebraiske miljøet da Jesus gikk rundt med sine disipler. Troen har med hele livsholdningen å gjøre. Troen viser seg i hva en gjør. Derfor kan også Jakob skrive i sitt brev: "For som kroppen er død uten ånd, er troen død uten gjerninger." Jak 2,26. Derfor er det ikke dumt å tenke slik som våre utenlandske trossøsken at en kristen er en som går i kirken, en kristen er en som leser i Bibelen. En kristen er kort og godt en som praktiserer sin tro.

Veien til vekst

Barnetro er viktig, og den skal vi holde høyt. Jeg tenker om barnetro at den har med tillit til Gud å gjøre. Noen lever i sin barnetro hele livet. Noen har hele sitt liv trodd de har levd i sin barnetro, men er ikke klar over at de egentlig lever i en umoden tro, og det er noe annet. Gud har blitt en garantist for liv og helse, for opprettholdelse av kjøpekraft og levestandard – og det er stort sett alt.

Hva skjer når ordene fra den gode bønnen en bad som barn – kjære Gud jeg har det godt, takk for alt som jeg har fått, favner hele perspektivet på hva det innebærer å være kristen? Man er en kristen fordi det er trygt og godt å ha Gud som en garantist i ryggen om noe skulle gå galt.

– Du er god, du holder av meg, kjære Gud, gå aldri fra meg. Visst er det rett, men hva skjer når livet rakner? Hva skjer når helsa svikter, når sykdom og død rammer til tross for bønn? Hva skjer når levestandarden ikke lenger kan opprettholdes slik som før? Blir Gud borte da?

For noen blir det en troskrise. Noen av dere har kanskje hørt at det finnes et kinesisk skrifttegn for krise som er satt sammen av tegnet krise pluss mulighet. Allmenn erfaring viser at dette stemmer godt med virkeligheten. Det går en vei for vekst ut av enhver krise, men faren for undergang er også stor.

I forhold til troskriser av den typen som kommer når verden raser sammen, går det også to veier ut. Undergangen er representert ved vantroens vei. Skuffelse og oppgitthet får en til å bli lunken i forholdet til Gud. På den andre siden består vekstpotensialet i å gå troens vei ved å praktisere troen. Her kan det være muligheter som før ikke er utnyttet.

De nevnte B-ene er en god huskeregel. Ingen ting skal holdes tilbake. Troen må praktiseres helhjertet.

Troens vei til vekst er ingen lett vei å gå, men det er den eneste veien som har en velsignet evighet foran seg. En hver kristen trenger hele det mangfoldet av støtte og gaver som Gud i sin visdom har gitt sin menighet. Jesus møter oss i gudstjenestens fellesskap, i Bibelen, i bønner og i nattverdens sakrament. Det er vantroen som sier nei. Det er troen som sier ja. Mellomveier er en illusjon. Det står skrevet: "Når dere søker meg, skal dere finne meg. Ja, søker dere meg av et helt hjerte, lar jeg dere finne meg," sier Herren. (Jer 29,13).

På den første og den åttende dagen møtte Jesus en forskremt disippelflokk. Han så den ene i flokken, Tomas, som strevde med troen. Slik også i dag. Jesus ser den enkelte som strever, og han møter deg med utstrakte naglemerkede hender til forsoning med Gud og den fred som han vant ved sitt blod.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.